

**HANDBOK
FÖR VERKSAMHETER
MED ASYLSÖKANDE,
NYANLÄNDA
MED FLERA**

Innehållsförteckning

Låt oss erbjuda medmänskligt stöd i mötet med migranter runt om i Sverige	3
Vad kan frivilliga från Röda Korset göra?.....	3
Att starta och bedriva verksamhet	4
Sök information.....	4
Verksamhet för asylsökande på eller i anslutning till ett asylboende.....	4
Verksamhet för asylsökande som bor i eget boende.....	4
Verksamhet för nyanlända.....	5
När en ny verksamhet ska starta.....	5
Utbildning.....	5
Främja delaktighet.....	6
Vilka aktiviteter finns redan?.....	6
Skapa nätverk.....	6
För att få tips och stöd när det gäller träna svenska, läxhjälp eller annan integrationsverksamhet.....	6
Planera långsiktigt.....	6
Tips på aktiviteter.....	7
Kommunicera vad kretsen gör.....	8
Dokumentera.....	8
Kläder och pengar	9
Språket	9
Psykosocialt stöd	10
Lugn, trygghet, tillit, samhörighet, hopp.....	10
Hantera fientlighet, rasism och hot	11
Kränkande behandling.....	11
Rödakorsmedarbetare som inte agerar i enlighet med Röda Korsets värderingar.....	11
Obehagliga kommentarer eller påhopp.....	11
Hot eller våld.....	11
Tjänsteperson i beredskap, TiB.....	11
Svenska Röda Korsets övriga stöd till migranter	12
Asylrådgivning, efterforskning, familjeåterförening och återvändande.....	12
Förvarstagna.....	12
Papperslösa och EU-migranter.....	12
Krigsskadade och torterade.....	12
Kort om asylprocessen	13
Vad innebär det att söka asyl?.....	13
Hur går det till att söka asyl i Sverige?.....	13
Om den asylsökande får uppehållstillstånd.....	13
Om den asylsökande får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd.....	13
Migrationsöverdomstolen.....	13
Migranternas rättigheter	14
Asylsökandes rättigheter i Sverige, Migrationsverkets ansvar.....	14
Ensamkommande barn och unga rättigheter, Migrationsverkets och kommunens ansvar.....	14
Nyanlända under etableringsfasen, arbetsförmedlingens och kommunens ansvar.....	14
EU-migranternas rättigheter, socialtjänstens ansvar.....	14
Papperslösa, ingens ansvar.....	15
Ensamkommande barn och unga	16
Kontakt och länkar	17
Svenska Röda Korsets grundprinciper	18

Låt oss erbjuda medmänskligt stöd i mötet med migranter runt om i Sverige

Många människor befinner sig på flykt runtom i världen. Svenska Röda Korset arbetar för ett humant och värdigt flyktingmottagande och för att beredskapen i lokalsamhället ska vara god.

Det finns ett stort behov av medmänskligt och praktiskt stöd lokalt och många kretsar – stora såväl som mindre – gör redan ett fantastiskt arbete i mötet med både asylsökande och nyanlända (de som fått uppehållstillstånd). Handlingskraftiga rödakorsare finns på plats och välkomnar dem som har kommit hit.

Vad kan frivilliga från Röda Korset göra?

Asylsökande på en anläggning kan ha svåra upplevelser bakom sig. En del har upplevt krig och död på nära håll medan andra har separerats från familj och närstående under traumatiska förhållanden. Även om de nu tillfälligt befinner sig i trygghet kan vardagen vara tung och besvärlig. De har alla hamnat på en för dem okänd plats, ofta tillsammans med människor från flera andra länder, i en annorlunda kultur där det talas ett språk som de inte förstår. Framtiden är oviss, några kommer att få stanna i Sverige, i alla fall tillfälligt, andra inte. Dessutom ligger många anläggningar otillgängligt och isolerat. Om det är svårt eller dyrt att ta sig till och från boendet tvingas de boende gå sysslösa.

Som rödakorsare ska vi lyssna till behoven och skapa de bästa förutsättningarna för att människor själva ska kunna återta kontrollen över sina liv och känna hopp och tilltro både till sig själva och till samhället. Bara det faktum att rödakorsare finns tillgängliga har en lugnande och positiv inverkan. En viktig hälsofrämjande insats som kretsen kan göra är att erbjuda olika sociala aktiviteter.

Fysiska aktiviteter som innebär ökat välmående är bra mot all form av stress. Att ha roligt tillsammans stärker sammanhållningen och bidrar till att skapa ett bättre umgängesklimat på boendet.

För **nyanlända**, det vill säga, de människor som har fått någon form av uppehållstillstånd och blivit kommunplacerade eller som fortfarande bor kvar i något av Migrationsverkets boenden på grund av bostadsbristen i landet, blir vardagen delvis annorlunda än tidigare. En del går på sfi (svenska för invandrare) och några kanske praktiserar eller har andra åtaganden under dagarna. Då handlar det mer om att ge stöd i att etablera sig i Sverige. Det som vi ibland benämner integration. För Röda Korset är integration ett tvåvägsbegrepp. Vi möter varandra och vi lär av varandra.

Eftersom många nyanlända idag har tillfälliga uppehållstillstånd kan denna vardag grusas av fortsatt otrygghet, vilket i sin tur försvårar integrationen och etableringen.

Bara det faktum att rödakorsare finns tillgängliga har en lugnande och positiv inverkan. En viktig hälsofrämjande insats som kretsen kan göra är att erbjuda olika sociala aktiviteter.

Att starta och bedriva verksamhet

Det är viktigt att det finns en förståelse och ett engagemang i kretsen för att möta målgruppen migranter och vad det kan komma att innebära för kretsen i form av arbetsinsatser, ekonomi, nya frivilliga och en ökad lokal synlighet.

Sök information

Nätverka med andra kretsar som har erfarenhet av att bedriva sociala verksamheter för och med migranter för att ta del av deras kunskaper. Ta hjälp av regionrådet för att få kontakt med andra kretsar eller en överblick över hur det ser ut i regionen. Troligen finns lokala lösningar eller initiativ på nära håll som kretsen kan inspireras av eller gemensamma resurser att använda sig av.

På Röda Korsets föreningsnät *Rednet* finns samlad kunskap om verksamheter för och tillsammans med migranter.

Skaffa inloggningsuppgifter via www.redcross.se.

Verksamhet för asylsökande på eller i anslutning till ett asylboende

Kontakta boendet

Om det är oklart vem som är driftsansvarig, kontakta Migrationsverket. Kommunen involveras ofta i ett sent skede och har inget ansvar för boendet.

Några saker som är bra att ta reda på inför den fortsatta planeringen är följande:

- **Vilka bor på anläggningen?**
Var kommer de boende ifrån? Hur ser köns- och åldersfördelningen ut? Finns barnfamiljer eller ensamkommande unga där? Finns det boende med funktionsnedsättningar eller andra särskilda behov?

- **Var är boendet lokaliserat?**

Vilka möjligheter finns det för att ta sig till och från affärer, idrottsanläggningar, vårdcentraler, Migrationsverket och till andra ställen?

- **Vilka aktiviteter arrangeras redan nu för de boende?**

Av vem eller vilka?

Finns lokaler?

Om kretsen inte har en egen lokal, undersök möjligheten att få tillgång till lokal/lokaler på eller i anslutning till boendet, genom Migrationsverket, kommunen eller någon annan förening på orten.

Verksamhet för asylsökande som bor i eget boende

Många asylsökande bor hos släktingar eller vänner under asylprocessen och en del asylsökande bor i lägenheter, som hyrs av Migrationsverket i vanliga bostadsområden.

Det kan vara svårt att nå de här personerna men kretsen kan ta kontakt med Migrationsverket och be tjänstepersonerna att dela ut information om de aktiviteter som kretsen anordnar. En annan metod för att upplysa om kretsens verksamheter kan vara att sätta upp anslag i affärer och på bibliotek.

På Röda Korsets föreningsnät *Rednet* finns samlad kunskap om verksamheter för och tillsammans med migranter. Skaffa inloggningsuppgifter via www.redcross.se

Verksamhet för nyanlända

Samma som ovan gäller, men här behöver ni fundera över hur ni kan nå målgruppen. Undersök behoven innan ni sätter igång.

Vilka bor i området? Vilka aktiviteter vill de ha? Vilken kapacitet har ni i kretsen? Kanske kan det vara bra att kontakta en integrations-samordnare eller en tjänsteperson med en liknande funktion i kommunen, för att få kännedom om var de nyanlända bor och om vilka aktiviteter som saknas.

När en ny verksamhet ska starta

Finns det tillräckligt många frivilliga?

Frivilligledare

Det behövs flera frivilligledare för att både ansvara för att det finns frivilliga på plats och för att utgöra kontaktpersoner gentemot andra aktörer när en verksamhet ska starta. Frivilligledaren håller också ihop gruppen och samordnar aktiviteterna.

Frivilliga

Ny verksamhet innebär ofta att nya frivilliga väljer att engagera sig i Röda Korset. Se detta som ett tillfälle att rekrytera nya rödakorsare bland de asylsökande och nyanlända.

Rekrytering

Tänk att alla är deltagare och frivilliga i en verksamhet! Det förmedlar känslan av att alla är del av en social gemenskap. Det är hälsofrämjande i sig. På de flesta orter finns människor som vill göra en insats. Ett av de vanligaste skälen till varför människor inte engagerar sig frivilligt är att ingen har frågat dem.

Ett av de vanligaste skälen till varför människor inte engagerar sig frivilligt är att ingen har frågat dem.

Foto: Karin Tengby

En tydlig annons, insändare eller artikel i lokalpressen, anslag på anslagstavlor, en lapp i mataffären eller på biblioteket följt av ett hjärtligt välkomnande av dem som hör av sig, är ofta det enda som behövs.

Möjligheten finns även att annonsera efter frivilliga på www.redcross.se via rekryteringsdatabasen eller på kretsens kommunhemsida.

För att frivilliguppdraget ska synas på Röda Korsets hemsida fyller kretsen i uppgifter i den rekryteringsdatabas som nås via *Rednet*. Där kan en även hitta en uppdragsbeskrivning för frivilliga.

Det finns också andra sätt att rekrytera på, såsom via Volontärbyrån www.volontarbyran.org, på www.globalportalen.org eller via Facebook.

Utbildning

Alla frivilliga ska gå Röda Korsets Ideologi-kurs (rödakorskunskap). Utbildningen finns som e-kurs som enkelt genomförs via dator. Den kan antingen göras individuellt eller som en studiecirkel tillsammans med andra. Vi rekommenderar att en också går kursen Att vara frivillig.

Den som engagerar sig i aktiviteter för och med migranter kan också ha nytta av utbildningen Internationell humanitär rätt, människor på flykt och Röda Korsets arbete i världen. Även dessa finns som e-kurser.

En annan kurs som rekommenderas för alla aktiva rödakorsare är Att mötas i vardag och kris.

Frivilligledarna bör erbjudas möjlighet att genomgå kursen Ideellt ledarskap.

Läs mer om utbildningar på Rednet.

Försäkring

Alla Svenska Röda Korsets frivilliga är försäkrade. Läs mer på Rednet om den försäkring som gäller.

Främja delaktighet

Försök att så tidigt som möjligt etablera kontakt med målgruppen ni vill nå och involvera dem i planeringen. Hör vad de själva önskar och hur behoven ser ut. Ta reda på vad de vill och kan, vad de saknar och önskar. Det kan vara svårt att låta alla komma till tals innan aktiviteterna sätter igång, speciellt om verksamheten riktar sig till ett stort asylboende. Ett sätt att underlätta dialogen är att en mindre grupp utses som kan representera de övriga. Gruppen och de frivilligledare som vill engagera sig träffas sedan för att diskutera de önskemål som framkommit och skapa tydlighet kring vad som är möjligt och vad som inte går att genomföra med tillgängliga resurser.

Vilka aktiviteter finns redan?

Ta reda på om det redan finns liknande aktiviteter som dem ni i kretsen har tänkt anordna på anläggningen eller i närområdet och om det gör det, kontakta dem som är ansvariga för aktiviteten ifråga.

Skapa nätverk

På många håll i Sverige har kretsar redan ett bra samarbete med andra i föreningslivet. Om inte, kan det vara ett bra tillfälle för kretsen att delta i nya nätverk och skapa nya kontakter. Det ökar också möjligheten att få fler frivilliga, medlemmar och gåvor.

Vilka kan vara bra att samverka med för att få en lokal att bedriva verksamhet i

Ansvarig för anläggningen, Migrationsverket, kommunen, Svenska kyrkan, frikyrkor, studieförbund, idrottsföreningar eller någon annan lokal förening.

För att få tips och stöd när det gäller träna svenska, läxhjälp eller annan integrationsverksamhet

Rednet, bibliotek, studieförbund, sfi, modersmåls lärare i skolan eller pensionerade lärare.

För att få sponsring och/eller finansiering till olika verksamheter

Lokala näringslivet, exempelvis ICA-handlare, länsstyrelsen, kommunen, studieförbund m.fl. Leta på aktuella webbplatser, hör dig för på orten och fråga i dina lokala nätverk.

För att planera aktiviteter och fördela dem mellan olika aktörer

Röda Korsets Ungdomsförbund, Rädda Barnen, Svenska kyrkan och andra trossamfund, Rotary, Lions, Scouterna, Friluftsrämjandet, Svenska Livräddningssällskapet, byalag, idrottsföreningar med flera.

Planera långsiktigt

Tänk långsiktigt redan från början för att kretsens närvaro och verksamhet ska kunna finnas kvar under lång tid. Långsiktigheten gäller såväl antalet frivilliga som ekonomin och regelbundna uppföljningsmöten. Starta mjukt och i liten skala och utöka sedan verksamheten i realistisk takt.

Plan

Börja med att se över vad kretsen kan göra – en enkel aktivitet, en bestämd tid varje

Starta mjukt och i liten skala och utöka sedan verksamheten i realistisk takt.

Foto: Karin Tengby

vecka, är en bra början. Att skapa regelbundenhet är en viktig faktor för alla.

Gör upp med eventuella andra aktörer om vem som gör vad. Dela upp arbetet eller ordna exempelvis språkcafé eller annan återkommande aktivitet tillsammans med en eller flera andra föreningar.

Planera redan från start in uppföljningsmöten med alla involverade organisationer, deltagare och frivilliga. Ett förslag är att träffas ofta i början och längre fram bara när behov finns. Röda Korset har den så kallade FRIVILLIG-appen, där alla kan registrera sina uppdrag och verksamhetstillfällen.

Budget

Vid sidan av eventuella utbildningskostnader för frivilliga måste kretsen räkna med kostnader för att genomföra aktiviteter och exempelvis milersättning till frivilliga. Avsätt även budget för träffar med erfarenhetsutbyte. Det finns medel att söka för verksamhetsutveckling.

Tips och information om detta kommer regelbundet upp på Rednet.

Tips på aktiviteter

Variationer på aktiviteter finns i det oändliga: Att promenera, åka på utflykt, laga mat, sy, starta en verkstad, starta en cykelskola, gå på bio, lära sig simma, leka och spela spel för barn och vuxna, åka skidor, gå på gym, jogga, väva eller pyssla. Eller att träna svenska i form av språkcafé och att få kunskap om det svenska samhället.

Något som brukar vara populärt är möten för bara kvinnor och/eller för bara män.

Ibland finns det även behov av att få tillgång till datorer, vilket kan skapa möjlighet för målgruppen att hålla kontakt med anhöriga, söka samhällsinformation, jobb eller bostad.

Att lära känna den svenska naturen kan vara både givande och en livsviktig kunskap, exempelvis att lära sig skilja ätliga svampar från giftiga.

Under den mörka årstiden kan reflexer vara något att tänka på och dela ut bland deltagarna.

Kretsen kan också anordna studiebesök och skapa kontakter mellan de asylsökande eller nyanlända och invånarna i lokalsamhället.

Försök få sponsring till aktiviteter som kostar. Det är bara den egna kreativiteten som sätter gränser. Det behöver inte vara så avancerat!

Första tillfället

Använd namnskyltar med rödakorsemblemet på. Tänk på att många flyktingar som kommer till Sverige, känner till Röda Korset eller Röda Halvmånen från sina hemländer. Bryt isen med att bjuda på fika och frukt. Ta reda på vad målgruppen kan och vill. Det kan vara så att det kretsen har tänkt erbjuda inte är det som för stunden efterfrågas. Lägga tid på att lära känna varandra. Lär er varandras namn! Var lyhörda och flexibla så skapas en bra grund för ett gott samarbete.

Ha gärna information tillgänglig om övrig verksamhet inom Röda Korset och vart en kan vända sig i specifika frågor – se stycket ”Röda Korsets övriga stöd till migranter”.

Om missnöje råder

Ibland finns det missnöje med anläggningsboendet, Migrationsverkets hantering av ett ärende, kommunens handläggare eller någon annan person eller företeelse. Observera att vi inte ska ta över och att vi ska hålla oss neutrala och opartiska och snarare stötta dem som är missnöjda att själva ta de rätta kontakterna.

Om kretsen upplever att det finns brister, som till exempel äventyrar någons hälsa eller kränker någons rättigheter, kontakta Info-service på tel. 0771-19 95 00 eller e-posta till info@redcross.se så lotsar de ärendet vidare.

Den kunskap vi får in används i Röda Korsets arbete med samhällspåverkan och opinionsbildning och ger oss möjlighet att påtala brister och föreslå förändringar när vi möter politiker och representanter för myndigheter.

Kommunicera vad kretsen gör

Ta kontakt med lokala medier eller använd sociala medier, till exempel Facebook, för att sprida information om kretsens aktiviteter. Uppmärksamhet i medier skapar ett intresse och leder ofta till att fler anmäler sig som frivilliga, att synen på de asylsökande eller nyanlända uppfattas mer positivt och att Röda Korset blir mer synligt. Det är dessutom en möjlighet att lyfta Röda Korsets humanitära värderingar och vikten av medmänsklighet, vilket i sin tur motverkar rädsla, intolerans och främlingsfientlighet. Om det blir aktuellt med inslag i massmedier, kan kretsen ta kontakt med Röda Korsets pressjour för stöd.

Dokumentera

Skriv gärna på den öppna bloggen på *Rednet*, där alla frivilliga och kretsar är välkomna att berätta om sina erfarenheter. Dokumentera vad som görs, hur det går, hur aktiviteterna utvecklas och hur många kretsen når ut till. Detta är viktig information för kretsen i framtiden och för Svenska Röda Korset i stort.

Tänk på att vara varsam med att publicera namn och foton på asylsökande på internet eller i andra sammanhang. Ingen publicering utan personernas godkännande och absolut inga bilder på barn, som ju inte kan förutse eventuella konsekvenser av en bildpublicering.

Glöm inte att ha en plan för avslut också. Fundera på hur er verksamhet kontinuerligt skulle kunna utvärderas.

Den kunskap vi får in används i Röda Korsets arbete med samhällspåverkan och opinionsbildning.

Kläder och pengar

Kläder

Asylsökande kan ansöka om ett särskilt bidrag för kläder hos Migrationsverket. Handläggningstiden kan dock bli lång och bidraget är begränsat.

Kretsen kan välja att sälja kläder för en symbolisk summa. Svenska Röda Korsets klädpolicy säger att vi kan skänka kläder till enskilda endast vid särskilda tillfällen som kan beskrivas som akut- eller nödsituationer. Det kan exempelvis gälla när det är minusgrader och papperslösa, asylsökande eller nyanlända inte har några vinterkläder. Det är då viktigt att kretsens styrelse har fattat beslut om detta och att det är tydligt för givarna vart just dessa kläder ska gå.

Tänk på att ospecificerade insamlingar kan resultera i stora kvantiteter och mycket sorteringsarbete. Det bästa är att ta reda på vad som verkligen är efterfrågat och efterlysa det – exempelvis herrkläder, vinterjackor, skor, barnkläder och barnvagnar.

Allt ska självklart vara helt och rent.

För att undvika kaos och osämja har en del kretsar anordnat och strukturerat sin klädhantering genom att individuellt dela ut en slags rekvisition att ta med till second handbutiken eller insamlingslokalen.

Pengar

Röda Korset delar inte ut pengar till enskilda individer. Det kretsen kan bidra med är att exempelvis bjuda på fika, sälja kläder för en symbolisk summa och bjuda deltagarna på de aktiviteter som anordnas. Kretsen fattar själv beslut om möjlighet att tillhandahålla transporter eller bidrag till kollektivtrafik till och från en verksamhet. Kom ihåg att insatsen kan bli långvarig så påbörja inte aktiviteter som inte kan genomföras under en längre tid.

Språket

Hur ska vi kunna prata med varandra om ingen kan engelska? Kommer tolk att behövas? Den samlade erfarenheten säger att det oftast går att kommunicera på något sätt. Det brukar också finnas någon i verksamheten som kan agera tolk eller nya frivilliga med språkkunskaper.

Om inte, kan det vara en idé att rekrytera frivilliga med just relevanta språkkunskaper.

På *Rednet* under fliken Träna svenska finns samlade tips på samtalsämnen och pedagogiska länkar vid språkverksamhet. Använd också nätets översättningsfunktioner, exempelvis Google Translate.

Psykosocialt stöd

Röda Korset kämpar för att ingen ska lämnas ensam i en katastrof. Det gör vi på olika sätt, bland annat genom psykosocialt stöd.

Människor har en enorm förmåga att hantera påfrestande händelser om de själva får inflytande över sin situation och får bra stöd från omgivningen. Psykosocialt stöd är ett sätt att bidra till människors psykiska och sociala förmåga att klara av vardagen – med andra ord, att hjälpa människor till en meningsfull och normal tillvaro.

Ordet psykosocialt understryker det nära sambandet mellan psykologiska och sociala aspekter i livet.

Psykosocialt stöd handlar om att bistå människor att under rådande omständigheter må så bra som möjligt; känna att en har viss kontroll och möjlighet att påverka sitt liv tillsammans med andra. Stödet kan på många sätt underlätta vardagen för asylsökande och nyanlända. Svenska Röda Korsets sociala och medmänskliga insatser och verksamheter är i sig ett psykosocialt stöd. Det kan handla om enkla saker som att fylla tiden med något meningsfullt, att prata med någon om sin situation och framtid eller att få hjälp och stöd att hantera stress.

Vi använder numera fem vägledande principer för psykosocialt stöd. Principerna används i all verksamhet, oavsett målgrupp.

1. Lugn

Stresspåslag i kroppen kan på sikt vara skadligt. Även om det är individuellt vad som får olika människor att känna lugn så är det för de flesta viktigt att ha kontakt med sina närstående och få vara tillsammans med människor en känner sig trygg med. Lättare fysiska aktiviteter brukar vara bra för att dämpa stress.

2. Trygghet

Ytterst handlar det om att få sina grundläggande behov tillfredsställda och att få sina rättigheter tillgodosedda. Trygghet kan också vara något en känner igen sig i, till exempel att få äta den mat en är van vid.

3. Tillit

I svåra situationer finns det risk att en tappar tron på sin egen förmåga och handlingskraft. Därför är det viktigt att främja aktivitet framför passivitet. Andra åtgärder kan vara att arbeta med tilliten till det svenska samhället.

4. Samhörighet

Att vara tillsammans med andra och känna gemenskap är hälsosamt. Att ha roligt tillsammans och att arbeta med olika former av lära kännaövningar främjar samhörigheten.

5. Hopp

Det går inte att enbart arbeta för att främja hopp, men det kan bli ett resultat när vi arbetar för att främja de andra principerna.

Använd fantasin i planeringen av aktiviteter och tänk in det psykosociala stödet. Fundera också på hur de fem principerna främjas genom det som kretsen redan gör.

Röda Korset använder numera fem vägledande principer för psykosocialt stöd.

Hantera fientlighet, rasism och hot

Svenska Röda Korset är en av de mest synliga samhällsaktörerna som driver frågan om ett humant och värdigt mottagande av asylsökande. Eftersom inte alla delar vår uppfattning kan företrädare för Röda Korset ibland bli föremål för kritik och hot. Det kan ske i kommentarsfält på nätet eller i form av obehagliga mejl, sms, brev eller telefonsamtal.

Alla som engagerar sig i aktiviteter för asylsökande, flyktingar, personer som faller utanför samhällets skyddsnät och andra utsatta människor, ska ha beredskap för att hantera den här typen av påhopp. Ytterst handlar det om att vara väl förankrad i, och alltid agera i enlighet med, Röda Korsets grundprinciper.

Kränkande behandling

Om en rödakorsare eller krets upplever att någon migrant som deltar i en verksamhet som anordnas av kretsen, utsätts för diskriminering eller annan kränkande behandling, ska händelsen dokumenteras och anmälas till ansvarig myndighet såsom kommunen eller Migrationsverket. Om det inte finns någon relevant ansvarig för en person som är drabbad, får det från fall till fall avgöras vilka åtgärder som bör vidtas. Läs mer om Röda Korsets uppförandekod på *Rednet*.

Rödakorsmedarbetare som inte agerar i enlighet med Röda Korsets värderingar

Om en rödakorsmedarbetare visar prov på dåligt omdöme ska händelsen genast utredas och dokumenteras. Kretsstyrelsen ansvarar för att en frivillig, som utsätter andra för diskriminering och kränkande behandling eller på annat sätt agerar mot Röda Korsets grundprinciper, skiljs från sitt uppdrag.

Obehagliga kommentarer eller påhopp

Först och främst: ta hjälp av och stötta varandra inom kretsen. Sök stöd hos familj och

vänner. Det kommer en långt med. Se till att den i kretsen som har fått ett otrevligt mejl, telefonsamtal eller någon annan form av påhopp, inte känner sig ensam. Anmäl händelsen till incident@redcross.se, en e-postbrevlåda där vi samlar information om tillbud, tillmälen och påhopp som rödakorsare i olika verksamheter råkar ut för. Ange om och hur kretsen vill bli kontaktad av en tjänsteperson med anledning av det inträffade. De ärenden som anmäls hjälper också Röda Korset att anpassa och uppdatera rutiner och stöd.

Hot eller våld

Alla hot och alla händelser som innefattar våld ska polisanmälas. Kretsstyrelsen ansvarar för att polisanmälan blir gjord. Försök att spara bevis på hotet. Den frivilliga rödakorsaren ska informera sin frivilligledare eller kretsstyrelsen om det inträffade. Anmäl sedan händelsen till incident@redcross.se. Både den som personligen har drabbats av hot eller våld och de som har varit med vid händelsen, kan ha behov av psykosocialt stöd. Kretsstyrelsen ansvarar för att stöd, på kort och på lång sikt och vid behov också professionellt, finns att tillgå för den som behöver.

Tjänsteperson i beredskap, TiB

Om något extraordinärt och akut inträffar, och kretsen är osäker på hur en ska agera – sök stöd hos Svenska Röda Korsets tjänsteperson i beredskap (TiB) på telefonnummer 08-4524650. TiB är i tjänst dygnet runt.

Alla hot och alla händelser som innefattar våld ska polisanmälas.

Obehagliga kommentarer eller påhopp, anmäl händelsen till incident@redcross.se

Svenska Röda Korsets övriga stöd till migranter

Många migranter vill ha råd och stöd i komplicerade frågor som kräver specialkompetens. Det är därför bra att känna till hur och vart en bör hänvisa vidare. Att väcka förhoppningar som inte kan infrias eller gå in i frågor som Röda Korset inte arbetar med kan skapa frustration eller till och med skada ett ärende för den asylsökande eller nyanlända.

Asylrådgivning, efterforskning, familjeåterförening och återvändande

Handläggning av enskilda ärenden görs av tjänstepersoner på Röda Korsets kontor och av specialutbildade frivilliga i Röda Korsets ärendegrupper. Arbetet består av att

- efterforska anhöriga som saknas efter konflikt eller katastrof
- underlätta familjeåterförening
- förmedla rödakorsmeddelanden mellan anhöriga då inga andra möjligheter till kontakt finns
- stödja dem som vill eller måste återvända till hemlandet
- ge råd och stöd till asylsökande

Se kontaktuppgifter nedan!

Rådgivningstelefonen
telefon 020-415 000
tisdag – torsdag kl. 09.30 – 12.00

Foto: Karin Tengby

Förvarstagna

En av Röda Korsets besöksverksamheter riktar sig till migranter som befinner sig på Migrationsverkets förvar. Det finns olika skäl till att människor förvarstas men de flesta befinner sig i väntan på ut- eller avvisning. För att bryta isoleringen erbjuder frivilliga besökare medmänskligt stöd, samtal och aktiviteter tillsammans med dem som frihetsberövats. Röda Korsets frivilliga fyller även en viktig funktion i att bevaka att de förvarstagnas mänskliga rättigheter uppfylls.

Papperslösa och EU-migranter

Svenska Röda Korset bedriver verksamheter som riktar sig specifikt till papperslösa, EU-migranter och tredjelandsmedborgare från EU-länder.

Krigsskadade och torterade

Svenska Röda Korset har fem behandlingscenter – i Malmö, Skövde, Uppsala, Skellefteå och Göteborg – för professionellt psykologiskt och medicinskt omhändertagande av krigsskadade och torterade migranter.

Kort om asylprocessen

Vad innebär det att söka asyl?

Att söka asyl och få sina asylskäl prövade är en mänsklig rättighet. Den som känner välgrundad fruktan för förföljelse i sitt hemland har rätt att få skydd. Människor kan också få stanna av andra skäl, exempelvis för att det är krig i hemlandet.

Hur går det till att söka asyl i Sverige?

Den som vill söka asyl i Sverige måste bege sig till någon av Migrationsverkets ansökningsenheter.

Efter att ansökan har lämnats in kallas den asylsökande oftast till flera möten på Migrationsverket för att handläggaren ska kunna klarlägga sökandens identitet och avgöra om asylskälen är tillräckliga för att personen ska få uppehållstillstånd i Sverige. Om det, i princip, är helt uppenbart att den asylsökande kommer att få ett uppehållstillstånd, tilldelas personen ifråga inget offentligt biträde, som bekostas av Migrationsverket. När många asylsökande kommer till Sverige blir väntetiden längre för att få ett första samtal med en handläggare.

Om den asylsökande får uppehållstillstånd

Migrationsverket informerar de asylsökande om det beslut som har fattats. Arbetsförmedlingen har ansvar för att underlätta etableringen i samhället för den som fått uppehållstillstånd.

Om den asylsökande får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd

Om den asylsökande får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd går det att överklaga. Detta ska ske inom tre veckor och det offentliga biträdet ska vara behjälplig i detta förfarande. Det är migrationsdomstolen som prövar överklagan.

Migrationsöverdomstolen

Om migrationsdomstolen avslår överklagan kan en ansöka om prövningstillstånd hos Migrationsöverdomstolen.

Om prövningstillstånd inte beviljas är det Migrationsverket som har i uppdrag att verkställa beslutet, det vill säga se till att personen lämnar Sverige. Om den sökande inte samarbetar kring avresan, överlämnas ärendet till polisen.

Mer och detaljerad information finns på Migrationsverkets webbplats, migrationsverket.se

Migranternas rättigheter

Migranter är en heterogen grupp människor. Det kan handla om arbetskraftsinvandrare, asylsökande, EU-medborgare, ensamkommande unga eller andra kategorier. En migrant är en person som har lämnat sitt hemland och befinner sig i ett annat land, antingen tillfälligt eller permanent. De som befinner sig i Sverige utan ett tillstånd att vara här brukar benämnas ”papperslösa” – en mycket utsatt grupp. De är i princip rättslösa och utsätts ibland för olika former av övergrepp och diskriminering.

Oavsett anledningen till varför en människa lämnar sitt hemland, har hen mänskliga rättigheter som måste respekteras och upprätthållas var hen än befinner sig.

Asylsökandes rättigheter i Sverige, Migrationsverkets ansvar:

- Kostnadsfritt boende i lägenheter eller på asylboenden som Migrationsverket hyr. Asylsökande kan också ordna sitt boende själva (EBO = Eget boende)
- Kostnadsfri hälsoundersökning
- Akut sjukvård och tandvård för vuxna
- Samma sjukvård och tandvård för asylsökande barn, som för alla andra barn i Sverige.
- Den som inte har egna medel kan söka dagersättning.

Asylsökande använder den service som samhället erbjuder alla som bor eller vistas här.

Barn har rätt att gå i skolan.

Asylsökande, som har kunnat styrka sin identitet, har rätt att arbeta under asylprocessen. Detta skrivs in under punkt 7 på den sökandes LMA-kort; AT-UND, vilket står för undantag från arbetstillstånd.

Ensamkommande barn och ungas rättigheter, Migrationsverkets och kommunens ansvar:

Barns rättigheter under asylprocessen skiljer sig från de vuxnas. Sverige har skrivit på FN:s konvention om barns rättigheter, den så kallade barnkonventionen. Rättigheterna gäller för alla barn som bor i Sverige, oavsett om de är svenska medborgare, om de bor här tillfälligt eller om de är asylsökande.

Lagen säger att Migrationsverket ska ta särskild hänsyn till barnets bästa. Alla barn har rätt att tala och bli lyssnade på. Barns asylskäl ska prövas särskilt – ett barn kan ha andra asylskäl än vad föräldrarna har.

Alla asylsökande barn och ungdomar har rätt att gå i skola och förskola på samma villkor som andra barn som bor i Sverige och det är kommunens ansvar.

För att få läsa på gymnasiet måste asylsökande ungdomar påbörja studierna innan de fyller 18 år.

Barn har enligt barnkonventionen rätt att vara med sin familj. Därför försöker svenska myndigheter hitta ensamkommande barns föräldrar.

Nyanlända under etableringsfasen, arbetsförmedlingens och kommunens ansvar:

Myndigheter och kommuner delar på ansvaret att samordna och prioritera insatser inom områden som bosättning, hälsa, utbildning, samhällsorientering, arbete och företagande samt föreningsliv och annat som underlättar för nyanlända att etablera sig.

EU-migranternas rättigheter, socialtjänstens ansvar:

Den fria rörligheten är en grundprincip som garanteras av EU. I Sverige får en dock inte

vistas längre än tre månader utan uppehållstillstånd. För vistelse i högst tre månader ställs inga andra krav än att personen ska kunna identifiera sig med ett giltigt pass.

Upphållsrätt längre än tre månader

För att få uppehållsrätt under längre tid än tre månader ska personen antingen vara anställd, arbetssökande med verklig möjlighet att få en anställning, studerande med heltäckande sjukförsäkring och tillräckliga tillgångar för sin och sin familjs försörjning eller enbart ha en heltäckande sjukförsäkring och tillräckliga tillgångar för sin och sin familjs försörjning.

Rätt till akut hjälp

Personer som inte har för avsikt att söka arbete har inte rätt till långvarigt försörjningsstöd, men har rätt till akuta insatser om behov uppstår, och får då vända sig till socialtjänsten i vistelsekommunen.

Kommunen är skyldig att lämna bistånd om personen ansöker om bistånd och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det som kan bli aktuellt är pengar till mat och/eller härbärge.

En EU-migrant har rätt till akut sjukvård och ibland möjlighet att få hjälp med en biljett hem, men EU-migranter har inte tillgång till det svenska välfärdssystemet, som exempelvis försörjningsstöd.

Papperslösa, ingens ansvar?

Röda Korset har under flera år mött papperslösa migranter i behov av hjälp och stöd. Vår erfarenhet visar att det i Sverige lever många papperslösa i stor utsatthet. De har svårt att tillgodose sina dagliga behov och löper stor risk att utnyttjas av skrupelfria människor. Egentligen är socialtjänsten ansvarig för alla som befinner sig i den egna kommunen, men de papperslösa har svårt att ge sig tillkänna.

Sedan den 1 juli 2013 har personer över 18 år som befinner sig i Sverige utan tillstånd rätt till subventionerad vård, vilket innefattar:

- vård och tandvård som inte kan anstå
- mödrahälsovård (inkl. förlossning)
- vård vid abort
- preventivmedelsrådgivning
- läkemedel
- vård enligt smittskyddslagen
- hjälpmedel, sjukresor, sjuktransport och tolk

Vård som inte kan anstå är ett utvidgat begrepp och är mer inkluderande än akut eller omedelbar vård. Det är upp till behandlande läkare eller tandläkare att i varje enskilt fall avgöra vilken vård som inte kan anstå.

Papperslösa barn har rätt till vård på samma villkor som barn med personnummer.

En flykting är en person som lämnat sitt hemland på grund av förföljelse. Det är en mänsklig rättighet att söka skydd från förföljelse och stater som har ratificerat FN:s konvention om flyktingars rättsliga ställning och dess protokoll har en absolut skyldighet att släppa in människor som befinner sig vid landets gräns och vill söka skydd samt ge dem tillgång till en rättssäker asylprocess. Stater är därtill skyldiga att inte skicka tillbaka en person till ett land eller område där hen riskerar att bli berövad sitt liv eller sin frihet eller riskerar att utsättas för tortyr eller kroppsstraff.

Röda Korsets Vårdförmedling för papperslösa:

Tel: 020-211 000 (kostnadsfritt) eller
0709-40 67 23 (endast sms)

Telefontid: måndag–torsdag 09.30–11.30

E-post: papperslos@redcross.se

Foto: Niklas Björling

Ensamkommande barn och unga

Svenska Röda Korsets kretsar har idag en omfattande verksamhet som riktar sig specifikt till ensamkommande barn och unga. Det kan röra sig om till exempel mötesplatser, läxhjälp, cykelskola, kontaktpersoner, matlagning, läger och samtalsgrupper. Röda Korsets Ungdomsförbund har verksamhet som kallas kompisgrupper, som också riktar sig till ensamkommande barn och unga.

Är du intresserad av att starta verksamhet för och med ensamkommande barn och unga eller har frågor och funderingar kring sådan verksamhet kan du titta på Rednet. Där finns en handbok liknande den du just nu läser, som riktar sig specifikt till frivilliga i verksamheter för den här målgruppen.

Kontakt och länkar

Kretsen är alltid välkommen att höra av sig till Infoservice. Medarbetarna där kan svara på de flesta frågor och lotsa vidare till rätt person/enhet i organisationen. När det handlar om mottagande, etablering och integration, finns det tjänstepersoner som är specialiserade på de här frågorna. Infoservice kan hänvisa dig till rätt person i ditt geografiska område.

Infoservice

Ring 0771-19 95 00 eller
e-posta till info@redcross.se

Öppettider

Måndag–fredag kl. 10.00–16.00
Lunchstängt kl. 12.00–13.00

Röda Korsets rådgivningstelefon

Svenska Röda Korsets migrationsrådgivare ger stöd i frågor som rör enskilda ärenden. Här ges råd direkt per telefon när det är möjligt och vid behov kan besök bokas in hos närmaste ärendegrupp.

Tel. 020-415 000
Tisdag–torsdag kl. 09.30–12.00

Röda Korsets Vårdförmedling för papperslösa:

Tel: 020-211 000 (kostnadsfritt) eller 0709-40 67 23 (endast sms)
Telefontid: måndag–torsdag 09.30–11.30
E-post: papperslos@redcross.se

Svenska Röda Korsets webbplats

www.redcross.se
Här skaffar du lösenord till *Rednet*.

Rednet

Rednet är Svenska Röda Korsets föreningsnät som innehåller verktyg, viktiga nyheter och aktuell information inom organisationens verksamhetsområden.

Bra information på flera språk

www.migrationsverket.se
Information om allt som rör skydd och asyl i Sverige.

www.informationsverige.se
Officiell information om det svenska samhället på tio språk

www.1177.se
Hälsorådgivning på 30 språk

Lexikon

<http://sv.bab.la/>
Google translate

Röda Korsets grundprinciper

Humanitet

Röda Korset skapades ur viljan att utan åtskillnad bistå dem som sårats på slagfältet. Vi arbetar internationellt och nationellt för att förhindra och lindra mänskligt lidande. Målet är att skydda liv och hälsa och att värna respekten för människovärdet. Vi främjar ömsesidig förståelse och vänskap, samarbete och varaktig fred mellan alla folk.

Opartiskhet

Röda Korset gör ingen åtskillnad mellan nationalitet, etnisk tillhörighet, religion, samhällsställning eller politisk åsikt. Vi arbetar uteslutande för att lindra människors lidande och att i första hand hjälpa de mest nödställda.

Neutralitet

Röda Korset tar inte ställning i fråga om politik, etnisk tillhörighet, religion eller ideologi. Vi är neutrala för att bevara människors förtroende.

Självständighet

Röda Korset är en självständig förening. Som nationell rödakorsförening hjälper vi staten på det humanitära området. Men vi ska behålla ett oberoende som gör att vi alltid kan handla i enlighet med Röda Korsets principer.

Frivillighet

Röda Korset ger hjälp frivilligt och osjälviskt. Frivillighet gäller både givare och mottagare. Den frivilliga hjälpen får inte innebära att man ger avkall på kvaliteten. Med osjälvisk hjälp menas att vi inte har några egna intressen att tillgodose.

Enhhet

I varje land får endast finnas en rödakors- eller rödahalvmåneförening. Den ska vara öppen för alla och den humanitära verksamheten ska omfatta hela landet.

Universalitet

Röda Korset är en världsomfattande organisation inom vilken alla nationella rödakors- och rödahalvmåneföreningar har samma skyldigheter och rättigheter att bistå varandra.

Svenska Röda Korset
Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
Telefon 08-452 46 00, Fax 08-452 46 01
E-post: info@redcross.se | Besök vår hemsida www.redcross.se

